

Not 17

Högsta förvaltningsdomstolen meddelade den 27 maj 2019 följande dom (mål nr 988-18).

Bakgrund

1. Den som inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt har enligt socialtjänstlagen (2001:453) rätt till bistånd av socialnämnden, eller motsvarande kommunal nämnd, för sin försörjning och för sin livsföring i övrigt. Genom biståndet ska den enskilde tillförsäkras en skälig levnadsnivå.

2. Bistånd till försörjning – försörjningsstöd – är avsett att täcka regelbundet återkommande kostnader såsom mat, kläder och boende. Med bistånd till livsföring i övrigt avses individuella behov som uppkommer mer tillfälligt eller sällan, exempelvis behov av tandvård, hälso- och sjukvård, glasögon och hemutrustning.

3. I samband med ansökan om försörjningsstöd för mars månad 2017 ansökte V.B. om bistånd med 575 kr för grundavgift för undersökning av tandläkare. Ansökan lämnades in till nämnden den 23 februari 2017 och undersökningen genomfördes dagen efter.

4. Hägersten-Liljeholmen stadsdelsnämnd i Stockholms kommun avtog genom beslut den 8 mars 2017 V.B:s ansökan såvitt avsåg tandvården. Beslutet motiverades med att behovet redan var tillgodosett eftersom undersökningen var genomförd. Vidare angav nämnden att ekonomiskt bistånd till tandvård som inte är av akut karaktär endast ges om nämnden i förväg fått ta ställning till ett kostnadsförslag.

5. V.B. överklagade beslutet till Förvaltningsrätten i Stockholm som avtog överklagandet. Som skäl angavs bl.a. följande. Eftersom V.B. inte lämnat in något kostnadsförslag innan undersökningen gjordes har nämnden inte haft möjlighet att i förväg bedöma om tandvården var nödvändig för att tillförsäkra henne en skälig levnadsnivå. Nämnden hade därför haft fog för sitt beslut att avslå ansökan om bistånd.

6. V.B. överklagade domen till Kammarrätten i Stockholm som instämde i förvaltningsrättens bedömning och avtog överklagandet.

Yrkanden m.m.

7. V.B. yrkar att hon ska beviljas bistånd till kostnaden för tandvården.

8. Hägersten-Liljeholmen stadsdelsnämnd i Stockholms kommun anser att överklagandet ska avslås och anför bl.a. följande. V.B:s behov av tandvård får anses tillgodosett eftersom undersökningen redan var utförd. Avseende tandvård som inte är akut måste den enskilde i förväg lämna in ett kostnadsförslag för bedömning. V.B. hade inte gjort det.

Skälen för avgörandet*Frågan i målet*

9. Frågan i målet gäller förutsättningarna för att bevilja ekonomiskt bistånd för en tandläkarundersökning som redan har genomförts.

Rättslig reglering

10. Enligt 4 kap. 1 § första stycket socialtjänstlagen har den som inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt rätt till bistånd av socialnämnden för sin försörjning (försörjningsstöd) och för sin livsföring i övrigt. Enligt fjärde stycket ska den enskilde genom biståndet tillförsäkras en skälig levnadsnivå och biståndet utformas så att det stärker hans eller hennes möjligheter att leva ett självständigt liv.

Högsta förvaltningsdomstolens bedömning

11. Tandvård, såväl undersökning som behandling, är ett sådant behov som faller in under en persons livsföring i övrigt. För att ekonomiskt bistånd ska lämnas för tandvårdskostnader krävs att vården, vid en individuell bedömning i det enskilda fallet, anses nödvändig och att kostnaderna är skäliga (prop. 2000/01:80 s. 92 f.).

12. Härutöver förefaller kommunerna regelmässigt ställa upp ett krav på att den enskilde, avseende sådan tandvård som inte är av akut karaktär, ska ansöka om ekonomiskt bistånd före behandlingen och till ansökan foga ett kostnadsförslag.

13. Högsta förvaltningsdomstolen konstaterar att det i socialtjänstlagen inte finns något krav på att den enskilde i förväg ska lämna in ett kostnadsförslag avseende ett behov som uppkommit, för att rätt till ekonomiskt bistånd ska föreligga. Inte heller framgår av förarbetena till lagstiftningen att så bör ske. När en socialnämnd begär att en sökande lämnar in ett kostnadsförslag utgör förslaget ett underlag för nämndens ställningstagande om en åtgärd är lämplig och om kostnaderna är skäliga. En ansökan om bistånd kan därför inte avslås enbart med hänvisning till att ett kostnadsförslag inte har lämnats in i förväg (jfr RÅ 2008 ref. 21).

14. Ekonomiskt bistånd enligt socialtjänstlagen är avsett som ett yttersta skyddsnät när samhällets generella trygghetssystem är otillräckliga och behovet inte kan tillgodoses på något annat sätt. Det ska därför göras en individuell bedömning i varje enskilt fall utifrån förhållandena då frågan om ekonomiskt bistånd har aktualiserats hos socialnämnden.

15. Om en person innan eller i omedelbar anslutning till ansökningsfallet har sört för det aktuella behovet, exempelvis genomgått en behandling eller införskaffat en viss sak, är det behovet redan tillgodosett i socialtjänstlagens mening.

16. V.B. har i anslutning till sin ansökan om ekonomiskt bistånd för mars 2017 lämnat in en faktura avseende grundavgift för undersökning av tandläkare som utförts under februari månad. Vid tidpunkten för nämndens prövning var behovet redan tillgodosett. Tandvården i fråga var inte av akut karaktär. Stadsdelsnämnden har därför haft fog för sitt beslut att avslå ansökan om ekonomiskt bistånd såvitt avser tandvård. Överklagandet ska därför avslås.

Högsta förvaltningsdomstolens avgörande

Högsta förvaltningsdomstolen avslår överklagandet.

I avgörandet deltog justitieråden *Jermsten, Classon, Svahn Starrsjö, von Essen* och *Anderson*. Föredragande var justitiesekreteraren Emma Granberg.

Förvaltningsrätten i Stockholm (2017-05-30, Åslin):

För att rätt till bistånd ska föreligga krävs enligt 4 kap. 1 § socialtjänstlagen att den sökande inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt. Den enskilde ska tillförsäkras en skäligen levnadsnivå genom det bistånd som lämnas. Bistånd kan lämnas för den enskildes försörjning och livsföring i övrigt. I förarbetena till socialtjänstlagen anges att begreppet livsföring i övrigt avser alla de olika behov som den enskilde kan ha för att tillförsäkras en skäligen levnadsnivå och som inte omfattas av försörjningsstödet, t.ex. tandvård (prop. 2000/01:80 s. 92 f.).

I Socialstyrelsens allmänna råd om bistånd (SOSFS 2013:1) s. 12 anges bl.a. att socialnämnden bör ge ekonomiskt bistånd till skäliga kostnader för nödvändig tandvård. Nämnden bör i regel grunda sin bedömning på behandlande tandläkares val av åtgärd och vad denne anser vara nödvändig tandvård. Om behovet av tandvård är akut, bör socialnämnden inte ställa krav på att den enskilde ansöker om ekonomiskt bistånd före behandlingen.

Det är ostridigt att V.B. inte har lämnat in ett kostnadsförslag för den aktuella tandvården innan kostnaden uppstod. Nämnden har därför inte haft möjlighet att i förväg bedöma huruvida vården var att anse som nödvändig för att tillförsäkra V.B. en skäligen levnadsnivå. Det underlag som finns i målet ger inte heller stöd för att den aktuella tandvårdsbehandlingen har varit akut eller nödvändig. Förvaltningsrätten anser därför att nämnden haft fog för sitt beslut. Överklagandet ska därmed avslås. – Förvaltningsrätten avslår överklagandet.

Kammarrätten i Stockholm (2018-01-17, Fridström, Eriksson och Hjulström):***Stadsdelsnämndens beslut den 8 mars 2017***

V.B. har med sin ansökan om ekonomiskt bistånd för mars 2017 lämnat in en faktura avseende grundavgift för undersökning utförd av tandläkare den 24 februari 2017. Kammarrätten kan konstatera att V.B. inte i förväg har lämnat in ett kostnadsförslag för tandvården, som inte varit av akut karaktär, till nämnden. Mot denna bakgrund instämmer kammarrätten i förvaltningsrättens bedömning avseende nämndens beslut av den 8 mars 2017. Överklagandet ska därför avslås i denna del. – Kammarrätten avslår överklagandet i den nu aktuella delen.